

Helsingin seudun aluetalous eurooppalaisesta näkökulmasta

Helsingfors regionalekonomi ur europeiskt perspektiv

Seppo Laakso

Tässä kirjoituksessa tarkastellaan Helsingin seudun aluetaloutta suhteessa Euroopan metropoleihin sekä arvioidaan alueen tulevia haasteita. Kirjoitus perustuu tuoreeseen Seppo Laakson ja Eeva Kostiaisen tutkimukseen ”The Regional Economy of Helsinki from a European Perspective” (Helsingin kaupungin tietokeskus, tilastoja 2004:17).

Euroopan suurkaupunkialueet eli metropolit ovat paitsi väestökeskittyviä myös maanosan talouden vetureita. Euroopan 45 merkittävimmässä metropolissa asuu viidennes 27 maan väestöstä, mutta niissä tuotetaan melkein kolmannes alueen tuotannosta. Metropolit ovat Euroopan tuottavimpia ja innovatiivisimpia alueita. Ne houkuttelevat dynaamisia yrityksiä ja nopeasti kasvavia toimialoja tarjoamalla kasvutuksen etuja elinkeinotoiminnalle ja asukkaille.

Helsingin seutu on Suomen ainoa metropoli. Sen osuus on vajaa neljännes koko maan väestöstä ja yli kolmannes tuotannosta. Silti eurooppalaisessa mittakaavassa Helsingin seutu kuuluu maanosan pienimpiin metropoleihin, mutta tuottavuuden ja talouden kasvun suhteen se lukeutuu Euroopan suurkaupunkien kärkijoukkoon.

Denna skrivelse analyserar Helsingforsregionens regionalekonomi i förhållande till Europas metropoler och bedömer olika utmaningar som regionen står inför. Den bygger på en färsk undersökning av Seppo Laakso och Eeva Kostiaisen vid namn The Regional Economy of Helsinki from a European Perspective (Helsingfors stads faktabank, statistik 2004:17).

Metropolerna i Europa är samtidigt både befolkningscentra och ekonomiska motorer. En femtedel av Europas 27 länders befolkning bor i någon av 45 storstäder, i vilka sammanlagt nästan en tredjedel av världsdelen ekonomiska produktion uppstår. Metropolerna är de mest produktiva och innovativa områdena i Europa. I och med att de erbjuder märkbara så kallade skalafördelar för företagen och invånarna drar de till sig dynamiska företag och snabbt växande branscher.

Helsingforsregionen är Finlands enda metropol. Den utgör nästan en fjärdedel av landets befolkning och står för över en tredjedel av dess produktion. Trots att Helsingforsregionen hör till Europas minsta metropoler är den en av de främsta mätt med produktivitet och ekonomisk tillväxt.

Helsingin seutu – pieni mutta taloudellisesti tehokas metropoli

Euroopan 45 metropolin joukossa Helsingin seutu on 1,2 miljoonalla asukkaallaan 32:nneksi suurin väestöltään ja noin 40 miljardin euron vuosittaisella bruttokansantuotteella 23:nneksi suurin tuotannoltaan. Euroopan suurin metropoli on Pariisi, joka on sekä väestön että tuotannon suhteen kooltaan suunnilleen yhdeksänkertainen suurkaupunki Helsinkiin verrattuna.

Tutkimus kattaa 27 maata Euroopasta, kaikki 25 EU-maata sekä Norjan ja Sveitsin. Näistä maista tutkimuksessa on mukana 45 taloudellisesti merkittävintä suurkaupunkialuetta. Suomesta mukana on Helsinki. Tutkimus perustuu laajempaan eurooppalaiseen tutkimuskokonaisuuteen, jonka on toteuttanut ja julkaissut the European Economic Research Consortium (ERECO) tutkimuslaitosten verkosto (ERECO 2004).

Yhteistä kaikkien metropolien elinkeinorakenteelle on palvelusektorin korostunut merkitys. Suurkaupunkialueiden työpaikoista lähes 80 % on palvelualoilla, kun koko 27 maan alueella vastaava osuus on alle 70 %. Talouden rakenteen suhteen Helsingin seutu on tyypillinen metropoli, täälläkin palvelusektori työllistää suunnilleen neljä viidesosaa ja jalostusalat yhden viidesosan alkutuotannon merkityksen ollessa marginaalinen. Palvelusektorin suuruus metropoleissa perustuu nimenomaan yksityisiin palveluihin, joiden yhteenlaskettu osuus on lähes puolet kaikista työpaikoista sekä Helsingissä että Euroopan suurkaupungeissa keskimäärin. Yksityisen palvelusektorin sisällä Helsingissä painottuu muihin metropoleihin verrattuna liikenne ja kommunikaatio sekä kauppa (erityisesti tukkukauppa). Tämä osoittaa, että Helsingin seudun tärkeänä roolina on toimia tavara- ja henkilöliikenteen sekä kommunikaation linkkinä koko Suomelle sekä lähialueille.

Bruttokansantuote (Bkt) asukasta kohti on karkea indikaattori alueen tuottavuudelle sekä tulotasolle.

Helsingforsregionen – en liten men ekonomiskt effektiv metropol

Bland Europas 45 metropoler är Helsingforsregionen med sina 1,2 miljoner invånare 32:a till storleken, men med sina 40 miljoner euro i bruttonationalprodukt 23:e till produktionen. Europas största metropol är Paris, som både till befolkning och produktion är ca. nio gånger större än Helsingforsregionen.

Undersökningen gäller de 45 ekonomiskt mest betydande storstadsområdena i de 25 EU-länderna samt Norge och Schweiz. Från Finland ingår endast Helsingfors. Undersökningen bygger på en mera omfattande europeisk forskningshelhet utförd och publicerad av ERECO 2004, ett nätverk inom European Economic Research Consortium.

Gemensamt för samtliga metropolers näringsstruktur är servicesektorns framskjutna roll. I metropolerna återfinnes nästan 80 procent av jobben (dvs. arbetstillfällena) inom olika servicebranscher, medan andelen servicejobb är under 70 procent i de 27 länderna. I detta avseende är Helsingforsregionen en typisk metropol: även här sysselsätter servicen vidpass fyra femtedelar av arbetskraften, medan förädlingen står för en femtedel och primärproduktionen är mycket liten. Servicesektorns omfattning i metropolerna bygger uttryckligen på privat service, vars sammanlagda andel är nästan hälften av alla jobb både i Helsingfors och i de europeiska metropolerna i genomsnitt. Jämfört med stadsregionerna i genomsnitt framhävs inom Helsingfors privata servicesektor branscherna trafik och kommunikation samt handel (i synnerhet partihandel). Detta visar att Helsingforsregionen har en viktig roll som länk för varu- och persontrafik och kommunikation både i Finland och närliggande områden.

Bruttonationalprodukten (BNP) per capita är en grov mätare för en regions produktivitet och inkomstnivå. I genomsnitt är denna nästan 50 procent större i metropolerna än i de 27 länderna, vilket ger en god uppfattning om städernas ekonomiska för-

Euroopan metropolien keskimääräinen Bkt/asukas-suhde on lähes puolet korkeampi kuin 27 maassa keskimäärin, osoittaen havainnollisesti metropolien etumatkaa talouden tehokkuudessa muihin alueisiin verrattuna. Helsingin seudun Bkt/asukas-luku on 15. korkein metropolien joukossa, suunnilleen samalla tasolla Tukholman ja Kööpenhaminan kanssa ja hie-man jäljessä Oslost.

Metropolien kasvu 1995 – 2002

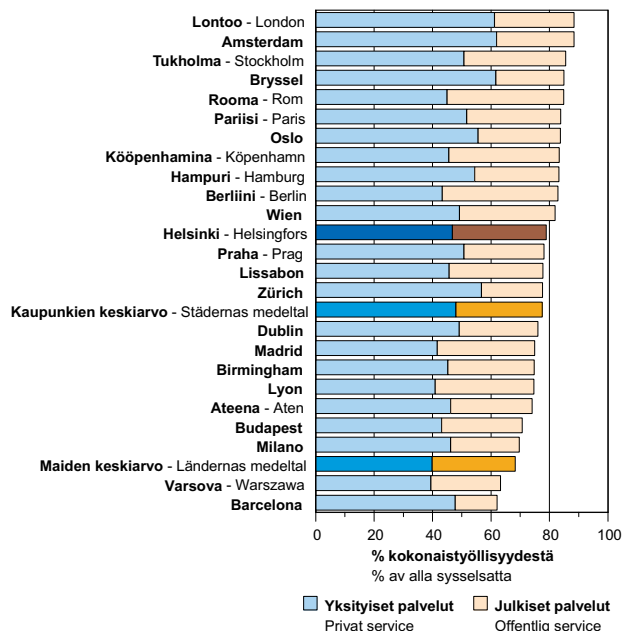
Väestö kasvoi Euroopan metropoleissa nopeammin – keskimäärin 0,45 % vuodessa – kuin koko 27 maan alueella (0,3 % vuodessa) vuosina 1995–2002. Nopeinta väestönkasvu oli Dublinissa, 1,4 % vuodes-sa. Pohjoismaiden pääkaupungeissa Helsingissä, Oslossa ja Tukholmassa väestönkasvu oli myös var-sin nopeaa, 1–1,3 % vuodessa. Väestö väheni mm. joissakin Itä-Euroopan suurkaupungeissa sekä muu-tamissa teollisuusvaltaisissa metropoleissa.

Myös työllisyys kasvoi huomattavasti nopeammin metropoleissa kuin Euroopan maissa keskimäärin. Jaksolla 1995–2002 suurkaupunkien keskimääräinen työllisyyskasvu oli 1,8 % vuodessa, kun maiden kes-kiarvo oli 1,0 % vuodessa. Dublin oli metropolien kärjessä myös työllisyyden kasvussa, mutta Helsinki seurasi sitä hyvänä kakkosena (4 % vuodessa). Väestön tapaan työllisyys kasvoi heikosti tai suoras-taan väheni monissa Itä-Euroopan metropoleissa sekä eräillä teollisuusvaltaisilla suurkaupunkialueilla.

Väestön ja työllisyyden kasvulla on selvä yhteys keskenään, sillä työvoiman kysyntä houkuttelee alu-eelle muuttajia ja toisaalta työvoiman tarjonta hou-kuttelee työvoimaa tarvitsevia yrityksiä. Kuitenkin suurkaupunkien työmarkkinat ovat myös joustavat, ja monissa metropoleissa työllisyys on kasvanut koh-tuullisesti ilman voimakasta väestönkasvua alueen oman työvoimareservin varassa. Vastaavasti esimer-kiksi Tukholman ja Oslon väestö on lisääntynyt tun-tuvasti, vaikka tilastojen mukaan työllisyyskasvu on ollut vaatimatonta.

Kuvio 1. Palvelusektorin osuus työllisyydestä eurooppalaisissa metropoleissa vuonna 2002

Figur 1. Servicesektorns andel av sysselsättningen i europeiska metropoler år 2002

språng. Helsingforsregionens BNP per capita är fem-tonde störst bland de 45 metropolerna, på ungefär samma nivå som Stockholms och Köpenhamns och strax efter Oslos.

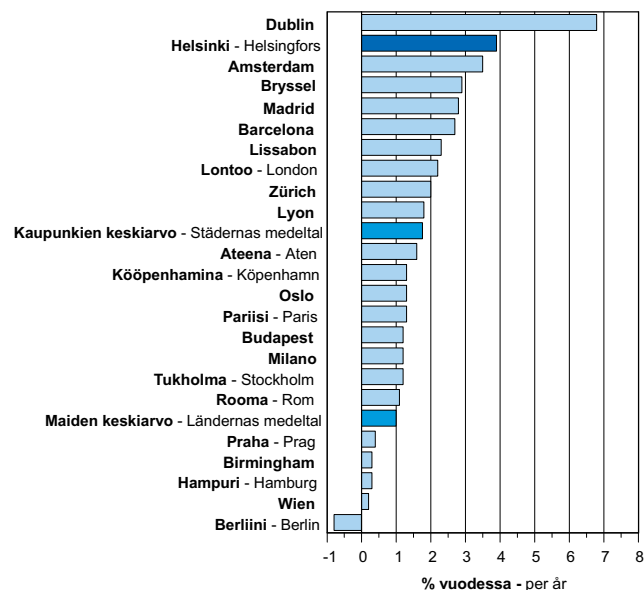
Metropolernas tillväxt 1995–2002

Åren 1995–2002 växte befolkningen i genomsnitt med 0,45 procent om året i metropolerna, alltså snabbare än i länderna, där folkökningen var 0,3 % per år. Snabbaste folkökningen hade Dublin, med 1,4 procent per år. Bland de nordiska huvudstäderna hade Helsingfors, Oslo och Stockholm också snabb folkökning, mellan 1 och 1,3 procent per år. Befolkningen minskade i vissa storstäder i östra Europa och i vissa industridominerade storstäder.

Även sysselsättningen ökade märkbart snabbare i metropolerna än i länderna. Åren 1995–2002 ökade storstädernas sysselsättning i genomsnitt med 1,8 procent, mot 1,0 procent för länderna. Dublin låg i tä-

Kuvio 2. Työllisyyden kasvu eurooppalaisilla metropolialueilla

Figur 2. Sysselsättningsökningen i de europeiska metropolerna

Myös tuotannon määrä nousi Euroopan metropoleissa nopeammin (2,9 % vuodessa) kuin maissa keskimäärin (2,4 % vuodessa) vuosina 1995–2002. Myös tuotannon kasvu oli nopeinta Dublinissa ja muutkin nopean Bkt-kasvun kaupungit olivat pääasiassa samoja kuin nopean työllisyyskasvun kaupungit, ja sama päti myös hitaasti kasvaviin metropoleihin. Helsingissä tuotanto kasvoi kolmanneksi nopeimmin (6,5 % vuodessa). Tukholma ja Oslo kuuluivat myös kaupunkialueiden kärkijoukkoon.

Ennuste metropolien kasvusta 2002–2008

Oleellinen osa ERECO:n tutkimusta on keskipitkän aikavälin ennusteiden laatiminen metropolien talouskehitykselle. Ennusteet laaditaan tuotannolle, työllisyydelle sekä joukolle muita keskeisiä aluetalouden muuttujia soveltaen Cambridge Econometrics -tutkimuslaitoksen aluetaloudellista analyysi- ja ennuste-

ten bland metropolerna även i sysselsättningsökning, tätt följd av tvåan Helsingfors med 4 procent per år. I många östeuropeiska metropoler och vissa industri-dominerade storstäder minskade även sysselsättningen liksom folkmängden.

Folkökning och sysselsättningsökning står i klart samband: dels drar efterfrågan på arbetskraft till sig inflyttare till en region, och dels drar tillgången till arbetskraft till sig företagsamhet. Men storstädernas arbetsmarknader är ofta flexibla, och i många metropoler har sysselsättningen ökat måttligt med hjälp av den lokala arbetskraftsreserven utan behov av stark folkökning. Och omvänt har t.ex. Stockholms och Oslos folkmängder ökat märkbart, trots att sysselsättningen enligt statistiken ökat rätt anspråkslöst.

Även produktionsciffrorna steg snabbare i storstäderna (2,9 procent per år) än i länderna i genomsnitt (2,4 procent per år) åren 1995–2002. Också i detta avseende var Dublin etta, och även de övriga städer som haft snabb BNP-ökning var i huvudsak desamma som haft snabb sysselsättningsökning. Samma gällde de långsamt växande metropolerna. Helsingforsregionen hade tredje snabbaste produktionsökningen (6,5 procent per år), och även Stockholm och Oslo hörde till de främsta.

Prognos för metropolernas tillväxt 2002–2008

En väsentlig del av ERECOs forskning består av att göra upp prognoser på medellång sikt för metropolernas ekonomiska utveckling. Prognoser uppgörs för produktionen, sysselsättningen och ett antal övriga vitala regionalekonomiska variabler, och därvid tillämpas i samarbete med sakkunniga från de olika länderna en regionalekonomisk analys- och prognosmodell från forskningsanstalten Cambridge Econometrics.

Den prognos som uppgjordes våren 2004 gör bedömningen att tillväxten i nästan alla metropolerna blir långsammare åren 2002–2008 än åren 1995–

mallia yhteistyössä kunkin maan asiantuntijoiden kanssa.

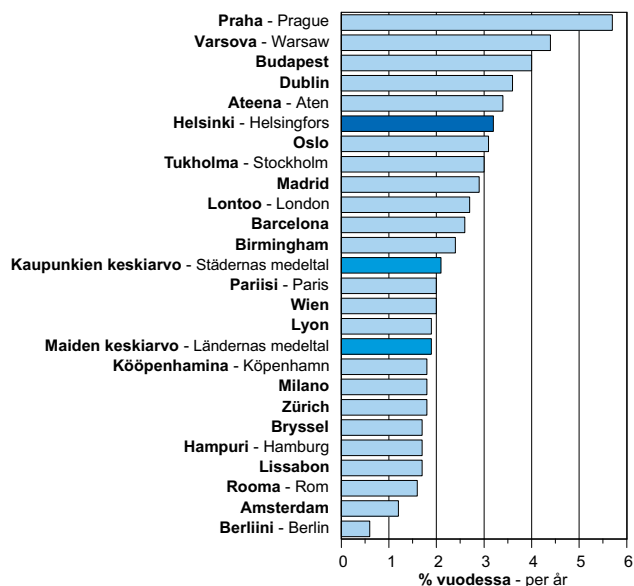
Keväällä 2004 laaditussa ennusteessa arvioidaan tuotannon kasvun olevan lähes kaikissa metropoleissa keskimäärin hitaampaa vuodesta 2002 vuoteen 2008 kuin edeltävällä periodilla 1995–2002. Euroopan metropolien keskimääräiseksi bruttokansantuotteen kasvuksi ennustetaan 2,0 % vuodessa, kun edellisellä periodilla keskiarvo oli 2,8 % vuodessa. Metropolien kasvun ennakoitaan lähivuosinakin olevan nopeampaa kuin maissa keskimäärin, mutta kasvueron arvioidaan kapenevan aikaisempaan verrattuna. Toisin sanoen tuotannon keskittymisen metropoleihin ennakoitaan jatkuvan, mutta aiempaa hitaammin. Samat rakenteelliset ongelmat, kuten työmarkkinoiden jäykkyys ja väestön ikääntyminen, jotka rajoittavat yleisesti EU-alueen kasvua, koskevat myös alueen metropoleja.

Ennusteen mukaan tuotanto tulee kasvamaan nopeimmin uusien EU-maiden pääkaupungeissa Prahassa, Varsovassa ja Budapestissa, joissa tuotannon ennakoitaan lisääntyvän 4–6 % vuodessa lähivuosina. Tämä on seurausta uusien EU-maiden kansantalouksien odotettavissa olevasta nopeasta kasvusta, mutta sen ohella mm. yksityisen palvelusektorin voimakkaasta kehityksestä sekä ulkomaisten investointien suuntautumisesta uusien jäsenmaiden suurkaupunkeihin. Näiden metropolien jälkeen seuraavaksi nopeinta kasvua ennakoitaan Dubliniin, joka oli edellisellä periodilla alueen ylivoimaisesti nopeimmin kasvanut kaupunki, sekä Ateenaan, Helsinkiin, Osloon ja Tukholmaan. Näiden suurkaupunkien tuotannon ennakoitaan lisääntyvän 3–3,5 % vuodessa periodilla 2002–2008.

Vaikka kasvun erityisesti vanhojen EU-maiden metropoleissa arvioidaan olevan hitaampaa tulevina vuosina kuin 1990-luvun jälkipuolella, metropolien keskinäisen järjestyksen kasvun suhteen arvioidaan pysyvän samankaltaisena kuin aikaisemminkin. Uusien EU-maiden metropolien ohella ”vanhan” EU:n reuna-alueiden suurkaupunkien arvioidaan kasvavan

Kuvio 3. Ennustettu bruttolisäarvon kasvu eurooppalaisilla metropolialueilla vuosina 2002–2008

Figur 3. Förutspådd bruttomervärdestillväxt i de europeiska metropolerna åren 2002–2008

2002. Den förutspådda BNP-tillväxten är 2,0 procent per år, mot 2,8 procent under den föregående perioden. Även i fortsättningen väntas metropolerna växa snabbare än länderna i genomsnitt, men skillnaden väntas bli mindre än tidigare. Med andra ord väntas produktionens anhopning till metropolerna fortsätta, men i långsammare tempo. Samma strukturella faktorer som begränsar tillväxten i EU som helhet, dvs. en oflexibel arbetsmarknad och en åldrande befolkning, gäller även metropolerna.

Enligt prognosen kommer produktionen att växa snabbast i de nya EU-huvudstäderna Prag, Warszawa och Budapest, med 4–6 procent årligen. Detta är en följd av den väntade snabba tillväxten i de nya EU-ländernas nationalekonomier, men även av den starka utvecklingen inom den privata servicesektorn och av att utländska investeringar söker sig till de nya medlemsländernas storstäder. I hälarna på dessa städer väntas sedan Dublin komma, som ju var den klart snabbast växande metropolerna under föregåen-

edelleen nopeimmin. Näihin kaupunkeihin lukeutuvat myös Helsinki ja Tukholma, joissa informaatioalojen sekä edelleen kehittyvän yksityisen palvelusektorin arvioidaan olevan tulevaisuudessakin kasvun moottoreita. Hitaampaa kasvua ennustetaan Keski-Euroopan metropoleille, mutta näissä maissa metropolien välillä on suuria eroja. Suuruuden ja monipuolisuuden ekonomian suhteen omassa luokassaan olevien Lontoon ja Pariisin arvioidaan kasvavan varsin nopeasti, kun taas hallintovaltaiset pääkaupungit, kuten Berliini ja Rooma, kasvavat hitaammin.

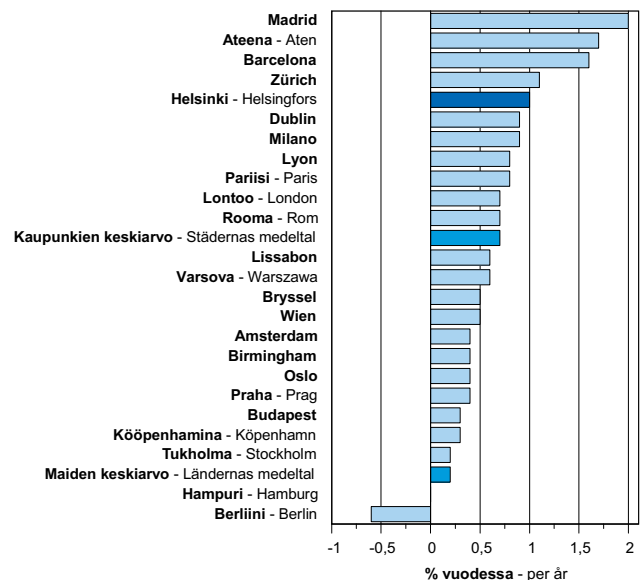
Tuotannon kasvun hidastuminen heijastuu myös metropolien työllisyyteen, jonka ennakoidaan kasvavan vain keskimäärin 0,7 % vuodessa 2002–2008, kun keskimäärin oli 1,8 % vuodessa periodilla 1995–2002. Silti metropolien hitaammankin työllisyyskasvun ennakoidaan olevan suurempaa kuin maissa keskimäärin (0,5 % vuodessa). Ennusteen mukaan työllisyyskasvu tulee olemaan nopeinta (1,5–2 % vuodessa) Espanjan ja Kreikan metropoleissa Madridissa, Ateenassa ja Barcelonassa, joissa investoidaan aktiivisesti mm. EU:n rakennerahastojen tuella. Helsingin työllisyyskasvuksi ennakoidaan 1 % vuodessa, joka on varsin vaatimaton kasvuluku verrattuna 4 %:iin vuosina 1995–2002. Silti Helsingille arvioitu 1 % vuodessa on tulevinakin vuosina edelleen selvästi metropoleille ennustetun keskiarvon (0,7 %) yläpuolella.

Helsingin haasteita tulevina vuosina

Suomen ainoana suurkaupunkialueena – metropolina – Helsingin seudulla on tärkeä rooli myös valtakunnallisesti, aluehan tuottaa 34 % maan bruttokansantuotteesta ja siellä on 30 % maan työpaikoista sekä 23 % väestöstä. Elinkeinotoiminnassa Helsinki on vahvasti erikoistunut liike-elämän palveluihin ja rahoitustoimintaan, logistiikkaan ja tukkukauppaan, tutkimus- ja kehittämistoimintaan, korkean teknologian tuotantoon ja palveluihin, kulttuuriin ja va-

Kuvio 4. Ennustettu työllisyyden kasvu eurooppalaisilla metropolialueilla vuosina 2002–2008

Figur 4. Förutspädd tillväxt i sysselsättningsgraden i de europeiska metropolerna åren 2002–2008

de period, följd av Aten, Helsingfors, Oslo och Stockholm. I dessa väntas produktionen öka med 3–3,5 procent årligen åren 2002–2008.

Trots att tillväxten i synnerhet i de gamla EU-ländernas metropoler väntas bli långsammare än under slutet av 1990-talet, antar man att de inbördes förhållandena i tillväxt städer emellan kommer att förbli ganska oförändrade. Det blir alltså metropolerna i utkanterna av de "gamla" EU-länderna som växer snabbast, alltså bl.a. Helsingfors och Stockholm, där informationsbranscherna och den privata servicesektorn – som fortsätter växa – kommer att utgöra tillväxtmotorer. Långsammare tillväxt förutspås för metropolerna i det centrala Europa, men det blir stora skillnader städer emellan i dessa länder. London och Paris, som utgör stora och mångsidiga regionekonominer, väntas växa snabbt, medan förvaltningsdominerade huvudstäder såsom Berlin och Rom väntas växa långsammare.

paa-ajan palveluihin sekä korkeakoulutaseeseen koulutukseen. Tämän ohella Helsinki on luonnollisesti myös valtakunnallinen hallintokeskus. Monilla erikoistumisaloilla reilusti yli puolet toimialan kokonaan työpaikoista sijaitsee Helsingin seudulla ja monille kansainvälisille yrityksille Helsinki on Suomessa ainoa realistinen sijaintipaikka, jonka vaihtoehdot eivät sijaitse muualla Suomessa, vaan muiden maiden suurkaupungeissa.

Helsingin sijainti on etäinen suhteessa Länsi- ja Keski-Euroopan suuriin markkina-alueisiin. Kuitenkin tätä etäisyyshaittaa on tehokkaasti eliminoitu uusimman kommunikaatioteknologian sekä nykyaikaisen liikenneinfrastruktuurin avulla. Väestön korkea koulutustaso sekä systemaattiset panostukset tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä muuhun inhimilliseen pääomaan ovat mahdollistaneet erikoistumisen sellaisiin korkean teknologian tuotteisiin, joissa kuljetuskustannukset pääasiallisille markkina-alueille eivät ole keskeinen kilpailutekijä. Toisaalta Helsinki sijaitsee edullisesti kansallisten markkinoiden sekä Venäjän ja Baltian lähialueiden markkinoiden kannalta.

Helsinki on nykyaikainen ja dynaaminen kaupunki

Vaikka Helsingin seutu poikkeaa kokonsa, elinkeinorakenteensa ja kansallisen merkityksensä suhteen dramaattisesti kaikista muista Suomen kaupunkialueista, niin verrattuna muihin Euroopan metropoleihin Helsingin seutu on pikemminkin tyypillinen tapaus. Seudun osuus koko maan tuotannosta ja väestöstä on samaa suuruusluokkaan kuin pääkaupungin osuus muissakin pienissä ja keskisuurissa Euroopan maissa. Helsinkiä voidaan kuitenkin pitää nykyaikaisena ja dynaamisena kaupunkina Euroopan metropolien joukossa. Elinkeinorakennetta hallitsee palvelusektori, kuten useimmissa muissakin metropoleissa. Julkisen hallinnon ja julkisten palveluiden osuus on suunnilleen sama kuin Euroopan suurkaupungeissa keski-

Den långsammare produktionsökningen återspeglas också i metropolernas sysselsättning, som i genomsnitt väntas växa med bara 0,7 procent per år åren 2002–2008, mot 1,8 procent per år åren 1995–2002. Ändå väntas metropolerna ha snabbare tillväxt än sina respektive länder i genomsnitt (0,5 procent per år). Enligt prognosen blir sysselsättningsökningen snabbast (1,5–2,0 procent per år) i Madrid, Aten och Barcelona, där man investerar aktivt bl.a. med hjälp av EU:s strukturfonder. Sysselsättningen i Helsingfors väntas öka med en procent per år, vilket är lite jämfört med de fyra procent som var fallet åren 1995–2002. Trots det ligger Helsingfors klart ovanför det förutspådda medeltalet för samtliga metropoler, som är 0,7 procent per år.

Utmaningar för Helsingfors under kommande år

Som Finlands enda riktiga metropol har Helsingforsregionen en viktig roll inom sitt land, i och med att regionen står för 34 procent av landets bruttonationalprodukt, 30 procent av dess jobb (dvs. arbetstillfällen) och 23 procent av dess befolkning. Helsingfors näringsliv är starkt specialiserat på uppdragsverksamhet och finansiering, logistik och partihandel, forskning och utveckling, högteknologiproduktion och -service, kultur och fritid samt högskoleutbildning. Därutöver är Helsingfors givetvis ett nationellt förvaltningscentrum. Inom många branscher finns klart över hälften av landets samtliga jobb i Helsingforsregionen, och för många internationella företag är Helsingforsregionen det enda realistiska läget i Finland. Alternativen finns inte i Finland utan i de övriga europeiska storstäderna.

Helsingfors ligger avses från de stora marknaderna i västra och mellersta Europa. Men denna nackdel har effektivt eliminerats av den senaste kommunikationsteknologin och modern trafikinfrastruktur. Befolkningens höga utbildning har matchad med systematiska satsningar i övrigt mänskligt kapi-

määrin, mutta pienempi kuin muissa pohjoismaisissa pääkaupungeissa. Yksityisen palvelusektorin piirissä Helsinki on muihin metropoleihin verrattuna erikoistunut erityisesti liikenteeseen ja kommunikaatioon. Tämä on seurausta seudun poikkeuksellisen vahvasta valtakunnallisesta sekä naapurimaihinkin ulottuvasta roolista henkilö- ja tavaraliikenteen, palveluiden sekä kommunikaation kansainvälisenä porttina ja linkkinä. Teollisuudessa Helsinki on erikoistunut korkean teknologian elektroniikkaan, metalliteollisuuteen ja graafiseen teollisuuteen. Perinteisen tehdasteollisuuden osuus Helsingin seudulla on marginaalinen.

Helsinki on tuottava ja vauras kaupunki. Bruttokansantuote asukasta kohti on puolitoistakertainen koko maan keskiarvoon verrattuna ja Euroopan metropolien joukossa se kuuluu 15 tuottavimman kaupunkialueen joukkoon.

Helsinki kasvoi nopeasti vuosina 1995–2002. Euroopan 45 merkittävimmän metropolin joukossa Helsinki kasvoi kolmanneksi nopeimmin sekä väestön, tuotannon että työllisyyden suhteen. Tosin on otettava huomioon, että Helsingissä lähtötaso tuotannossa ja työllisyydessä oli laman jäljiltä poikkeuksellisen alhainen vuonna 1995. Kun arvioidaan kehitystä vuoteen 2008, tuotannon, työllisyyden ja väestön kasvuvauhdin ennustetaan olevan hitaampaa kuin 1990-luvun jälkipuolella Helsingissä, kuten useimmissa muissakin Euroopan metropoleissa. Hitaammallakin kasvulla Helsinki tulee ennusteen mukaan pysymään kasvunopeuden suhteen Euroopan suurkaupunkien kärkijoukossa, vaikkakaan ei ilman ylimpänä.

Informaatioklusteri yhä kilpailukykyinen

Vuosien 2001–2003 taantumaan verrattuna suhteellisen positiiviset kasvuodotukset perustuvat Helsingissä useaan tekijään. Lukuisista epävarmuustekijöistä ja riskeistä huolimatta Helsingin vahva infor-

mal mahdollistava specialisering på sådana högteknologiprodukter vars transportkostnader till de huvudsakliga marknadsområdena inte blir en avgörande konkurrensfaktor. Samtidigt har Helsingfors ett gott läge mellan den finländska, den ryska och den baltiska marknaden.

Helsingfors – en modern och dynamisk stad

Till sin storlek, näringsstruktur och nationella roll av- viker Helsingforsregionen dramatiskt från de övriga stadsregionerna i Finland, och så vill det vara också i de övriga små och medelstora länder i Europa. Och i likhet med de övriga europeiska metropolerna domi- neras Helsingforsregionens näringsstruktur av servi- cesektorn, samtidigt som offentlig förvaltning och service är på genomsnittlig europeisk storstadsnivå men på lägre nivå än i de övriga nordiska huvudstä- derna.

Ändå kan man med fog se Helsingfors som en mo- dern och dynamisk stad bland metropolerna i Europa. Inom den privata servicen är Helsingfors mera speci- aliserat än de övriga metropolerna på trafik och kom- munikation, vilket är en följd av regionens ovanligt starka ställning som port och länk för nationell och närinternationell person- och godstrafik, service och kommunikation. Inom industrin är Helsingfors speci- aliserat på högteknologisk elektronik, metallindustri och grafisk industri. Den traditionella fabriksindustrin intar en marginal ställning i Helsingforsregionens nä- ringsliv.

Helsingfors är en produktiv och välmående stad. Bruttonationalprodukten per capita är halvannan gång större än landets medeltal, och bland de euro- peiska metropolerna hör regionen till 15 mest pro- duktiva.

Helsingfors växte raskt åren 1995–2002. Dess folk-, produktions- och sysselsättningsökning var tredje störst bland de 45 viktigaste storstäderna i Eu- ropa. Här bör man dock minnas att Helsingfors som

maatioteknologian klusteri on yhä kilpailukykyinen ja hyvissä asemissa kovassa kansainvälisessä kilpailussa ja pystyy suurella todennäköisyydellä ottamaan osansa ennustetusta maailmanlaajuisesta kysynnän kasvusta. Yksityisen palvelusektorin kasvun ennakoidaan jatkuvan edelleen kotimaisen ja lähialueiden kulutuksen kasvun seurauksena. Asuntojen kysynnän kasvun arvioidaan pitävän asuntotuotannon vilkkaana tulevinakin vuosina. Venäjän, Baltian ja muiden Itä-Euroopan uusien EU-maiden taloudellisen kasvun odotetaan jatkuvan vahvana, mikä kasvattaa vientimarkkinoita Helsingin seudulla sijaitseville teollisuuden, kaupan, logistiikan sekä liike-elämän palveluiden yrityksille.

Vaikka keskipitkän ajan odotukset ovat kohtuullisen optimistiset Helsingille, seudulla on edessään merkittäviä haasteita, joihin sen on kyettävä vastaamaan pysyäkseen kilpailukykyisenä sijaintialueena yrityksille ja voidakseen tarjota asukkailleen edellytykset hyvinvoinnille myös pitemmän ajan tulevaisuudessa.

Maahanmuuttajat tärkeitä

Väestön ikääntyminen vaikuttaa dramaattisesti työvoiman tarjontaan Helsingin seudulla. Ilman muutoliikettä ja sen myötä saatavaa muuttovoittoa Helsingin seudun työikäisen väestön määrä kääntyisi laskuun jo muutaman vuoden kuluessa. Helsingin seudun työmarkkinoiden toiminnan kannalta alueen on välttämätöntä saada jatkuvasti muuttovoittoa työikäisistä muuttajista. On ilmeistä, että muualla Suomessa potentiaalisten muuttajien määrä tulee vähitellen hiipumaan ja kasvava osuus muuttajista tulee ulkomailta. Tämä merkitsee, että ulkomaalais-taustaisen väestön osuus tulee edelleen kasvamaan ja lähestymään vähitellen muiden Euroopan metropolien tyypillistä tasoa. Esteitä, jotka rajoittavat maahanmuuttajien integroitumista yhteiskuntaan, tulee raivata, erityisesti tasoittamalla ammattitaitoisten ja yritteliäiden tulijoiden tietä työmarkkinoille,

följd av den ekonomiska depressionen i början av 1990-talet låg på en exceptionellt låg utgångsnivå år 1995. Fram till år 2008 väntas produktionen, sysselsättningen och folkmängden växa långsammare än under senare hälften av 1990-talet både i Helsingfors och de flesta övriga europeiska metropoler. Även med en långsammare tillväxt väntas Helsingfors enligt prognosen hållas i den europeiska täten beträffande tillväxten, om än inte allra främst.

Informationsklustret fortfarande konkurrenskraftigt

De relativt ljusa tillväxtutsikterna jämfört med de sämre åren 2001–2003 bygger för Helsingfors del på flera faktorer. Trots många osäkerhetsfaktorer och risker är Helsingfors starka informationsteknologi-kuster fortfarande konkurrenskraftigt och väl placerat i den hårda internationella konkurrensen, och kommer med stor sannolikhet att kunna tillgodogöra sig en del av den förutspådda världsomspännande efterfrågeökningen. Den privata servicesektorn väntas fortsätta växa som följd av ökad konsumtion i hemlandet och närliggande områden. Ökad efterfrågan på bostäder väntas hålla god fart på bostadsproduktionen även under kommande år. Den ekonomiska tillväxten i Ryssland samt i Balticum och övriga nya östliga EU-länderna väntas fortsätta att vara stark, vilket innebär växande exportmarknader för industri, handel, logistik och uppdragsverksamhet i Helsingforsregionen.

Trots att förväntningarna på medellång sikt är ganska optimistiska för Helsingfors står regionen inför stora utmaningar som den måste reagera på för att kunna förbli en konkurrenskraftig placeringsort för företag och för att kunna erbjuda sina invånare en grund för välstånd även på lång sikt.

esimerkiksi täällä opiskelleet ulkomaalaiset nuoret. Helsingissä – kuten muissakin metropoleissa – maahanmuuttajat tuovat mukanaan merkittävän lisän urbaaniin monipuolisuuteen ja innovaatiokapasiteettiin. Tämä pitäisi hyödyntää täysimääräisesti, jotta Helsingistä kehittyisi todellinen kansainvälinen ja monikulttuurinen metropoli.

Seudullista yhteistyötä ja kansainvälistä markkinointia

Helsinki tarvitsee väistämättä uusia vahvoja vienti-klustereita täydentämään nykyistä informaatioteknologian klusteria sekä perinteisiä teollisuusaloja, joiden pitkän ajan kasvumahdollisuuksiin liittyy paljon kysymysmerkkejä. Seudun talouden perustan tulisi kehittyä vielä nykyistä monipuolisemmaksi, jotta saataisiin lievennettyä riskejä, jotka liittyvät maailmanlaajuisen IT-sektorin voimakkaisiin vaihteluihin sekä kotimarkkinoiden sekä perinteisten tuotannonalojen rajattuihin kasvumahdollisuuksiin. Voimakkaasti yleistäen Helsingin seudun pitäisi kehittyä entistäkin dynaamisemmaksi ja innovatiivisemmaksi, jotta siitä tulisi hedelmällinen alusta kasvaville uusille toimialoille ja jotta se pystyisi houkuttelemaan alueelle kotimaisia ja kansainvälisiä investointeja. Käytännössä seudun infrastruktuuria, liikennejärjestelmää, koulutusjärjestelmää sekä paikallisten julkisten palvelujen tuottamista tulisi arvioida kriittisesti ja uudistaa merkittävästi. Myös työmarkkinoiden ja asuntomarkkinoiden toiminta kaipaa kehittämistä. Kaikki tämä edellyttää toimivia seudullisia ja kunnallisia päätöksentekorakenteita sekä eri toimijoiden hyvää yhteistyötä, mutta sen ohella myös rohkeutta kokeilla ja ottaa käyttöön uusia julkisten investointien ja palveluiden tuotanto- ja rahoitusmalleja, joista monissa Euroopan metropoleissa on kertynyt viime vuosina runsaasti kokemuksia, sekä hyviä että huonoja. Helsingin seutu tarvitsee myös tehokasta markkinointia kansainvälisille ja kotimaisille sijoittajille.

Invandrarna viktiga

Befolkningens åldrande inverkar dramatiskt på arbetskraftsutbudet i Helsingforsregionen. Utan flyttningsrörelse och flyttningsöverskott skulle den arbetsföra befolkningen i Helsingforsregionen börja minska redan om några år. För att arbetsmarknaden i Helsingforsregionen skall kunna fungera måste området få ett oavbrutet överskott av inflyttare i arbetsför ålder. Det är uppenbart att antalet potentiella inflyttare från övriga Finland småningom kommer att minska och att en växande andel av inflyttarna kommer att komma från utlandet. Detta kommer att innebära att utlänningsinslaget i Finland närmar sig den allmänna nivån i europeiska storstäder. Det skulle nu gälla att röja undan olika hinder för integrationen av invandrare och i synnerhet att bredda vägen för yrkeskunnigt och företagsamt folk, t.ex. sådana unga som studerat i Finland. I Helsingfors liksom andra metropoler medför invandrarna ett viktigt tillskott till den urbana mångfalden och innovationskapaciteten. Detta borde tillfyllas utnyttjas för att Helsingfors skulle kunna utvecklas till en verklig internationell och mångkulturell metropol.

Regionalt samarbete och internationell marknadsföring

Helsingfors behöver oundvikligen nya starka exportkluster som komplement till sitt nuvarande informationsteknologikluster och sina traditionella industribranscher, som alla är behäftade med ett antal frågetecken beträffande tillväxtpöjligheterna. För att mildra de risker som hänger samman med de kraftiga fluktuationerna i den globala ICT-sektorn och med de begränsade tillväxtpöjligheterna inom traditionell inhemsk industri borde regionens ekonomiska grund göras ännu mångsidigare. Grovt generaliserat borde Helsingforsregionen bli ännu mer dynamisk och innovativ för att kunna utgöra en fruktbar grund för nya växande näringsgrenar och för att kunna locka till sig

Lähteet: | Källor:

Seppo Laakso ja Eeva Kostianen. The Regional Economy of Helsinki from a European Perspective. Helsingin kaupungin tietokeskus, tilastoja 2004:17.

European Economic Research Consortium (ERECO). European Regional Prospects. Analysis and Forecasts to 2008. Cambridge Econometrics. 2004.

inhemska och utländska investeringar. I praktiken borde regionens infrastruktur, trafiksystem, utbildningssystem och produktion av lokal offentlig service kritiskt ut- och omvärderas. Även bostads- och arbetsmarknadens funktioner behöver utvecklas. Allt detta förutsätter fungerande regionala och kommunala beslutsfattningsstrukturer samt gott samarbete mellan olika instanser – men även mod att pröva och ta i bruk nya modeller för produktion och finansiering av offentlig service och investeringar. Detta har man på senare år fått gott om erfarenheter av i många europeiska metropoler, både goda och dåliga. Helsingforsregionen behöver också effektiv marknadsföring riktad till utländska och inhemska placerare.